

реально існуючих державних систем.

**Курсант Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ**

Денисенко Євгенія Миколаївна

ДЕФОРМАЦІЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Питання деформації правової свідомості в українському суспільстві завжди займало важливе місце серед найпріоритетніших проблем формування правової держави. Насамперед, це пов'язано з кризовим становищем економічної, політичної та соціальної сфер нашої країни. Варто зазначити, що на сьогоднішній день спостерігаються значні зміни у правосвідомості українських громадян. Ситуація погіршилася у зв'язку з агресією з боку Російської Федерації проти України і тимчасової окупації нею українських територій. Такий стан речей загрожує значним погіршенням криміногенної ситуації в нашій державі та повним знеціненням закону.

О. Скаун зазначає, що правосвідомість – це система почуттєвих і мислених образів комунікативно-вольової спрямованості, через які відбувається безпосереднє та опосередковане сприйняття правової реальності – ставлення до чинного, минулого і бажаного права, до діяльності, пов'язаної з правом, до правових явищ та поведінки людей у сфері права [1, с. 92].

М. Цвік говорить, що правосвідомість – це сукупність суб'єктивних елементів правового регулювання: ідей, теорій, емоцій, почуттів та правових настанов, за посередництва яких відображається правова дійсність, формуються ставлення до права та юридичної практики, ціннісна орієнтація щодо правової поведінки, бачення перспектив і напрямків розвитку правової системи з погляду забезпечення гідного існування людини, справедливості у між людських стосунках, ефективної організації життєдіяльності держави і суспільства [2, с. 533].

Ю. Ведерніков визначає правосвідомість як систему відображення правової дійсності в поглядах, теоріях, концепціях, почуттях, уявленнях людей про право, його місце і роль у забезпеченні свободи особи та інших загальнолюдських цінностей [3].

В Кириченко, у свою чергу, розглядає правосвідомість як форму суспільної свідомості, сукупність правових поглядів, почуттів, емоцій, ідей, теорій та уявлень, які відображають ставлення окремої людини, соціальних груп і суспільства в цілому до чинного чи бажаного права та діяльності, пов'язаної з ним [4, с. 175].

З огляду на різноманіття наукових визначень можна говорити про правосвідомість як про систему уявлень, ідей, почуттів та відношень до оцінки права окремим індивідом або групою індивідів.

Правосвідомість відображає правову дійсність, що існує у межах певної країни. У цілому взаємодія права і правосвідомості має конструктивний характер. Однак на певних етапах розвитку держави і права можуть створюватися історичні передумови для формування дефектної правосвідомості, яка є антиподом правової культури [2, с. 544]. У даному випадку мова йде про таке поняття, як деформація правосвідомості. Деформацією правосвідомості можна назвати будь-яке спотворене уявлення про значення та цінність права.

«Об'єктивні умови розвитку України наприкінці ХХ — початку ХХІ століття характеризуються не тільки ідеальним прагненням суспільства до розбудови демократичної правової держави, але й наявністю негативних чинників, які стимулюють поширення серед політичного істеблішменту та громадян розповсюдження й сплетіння правового нігілізму, інфантилізму та ідеалізму — основних деформацій правової свідомості й культури, притаманних перехідним суспільствам через несформованість правових знань або ігнорування норм закону» [5, с. 212]. Деформація правосвідомості є великою проблемою для нашої країни, особливо у період нестабільної ситуації на Сході країни та кризовим політичним станом, і вимагає якнайшвидшого вирішення. Для знаходження оптимальних вирішень проблеми, необхідно визначити передумови виникнення такої тенденції. Пропонуємо наступні причини виникнення деформацій правової

свідомості:

1. Кризовий економічний та політичний стан, що виражається в політичній та економічній нестабільності у державі, що породжують корумпованість державних органів, боротьбу за владу, нестабільність державної грошової валюти, непрофесійність державних службовців. Усе це дискредитує органи державної влади в очах частини населення та унеможливорює виникнення довіри до них.

2. Історичні чинники, що пояснюються тривалим знаходженням України у складі Російської імперії, а потім і СРСР, де, не зважаючи на існування законодавства, порушувалися права і свободи громадян, а влада вважалася найвищою цінністю.

3. Низький рівень правової культури у суспільстві, який проявляється у недостатньому знанні громадянами законодавства, що призводить до погіршення криміногенної ситуації у країні.

4. Недосконалість законодавства, що знаходить свій вияв у неузгодженості законів, існуванні колізій та прогалин у праві, що унеможливорює об'єктивність та ефективність їх застосування.

В Україні, яка стала на шлях просування до демократичної, правової державності, де діють принципи верховенства права і правового закону, боротьба з деформацією правової свідомості має розглядатися як пріоритетний напрямок діяльності компетентних державних органів і суспільства у цілому [2, с. 548]. Зважаючи на ситуацію в нашій країні, неможливо говорити про повне викорінення деформацій у правосвідомості суспільства, але існує можливість пошуку таких рішень, що призвели б до зведення цього явища до мінімуму. Необхідно розробити комплекс заходів для подолання економічної та політичної криз у країні, що надасть можливість стабілізувати соціальну сферу життя населення. Необхідним кроком є вдосконалення законодавства шляхом залучення до його створення лише професійних кадрів та шляхом розвитку науки, інвестуючи у її розвиток. Не менш важливим заходом є підвищення рівня правової культури та виховання населення шляхом залучення до співпраці ЗМІ, проводячи виховні семінари з населенням різного віку та випуску додаткової літератури для школярів і студентів.

Важливо розуміти, що для досягнення позитивного результату держава не повинна покладати на своїх громадян лише обов'язки, не задовольняючи їх інтересів. Лише у демократичній соціальній державі, де закон не просто буква та спосіб задоволення особистих інтересів, є можливість будувати правове суспільство.

Список використаних джерел:

1. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: Підручник. – 2-ге видання. – К.: Алерта ; КНТ; ЦУЛ, 2010. – 520 с.

2. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л.В. Авраменко та ін.; За ред. Д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. – Х. : Право, 2011. – 584 с.

3. Теорія держави і права: навчальний посібник / Ю. А. Ведерніков, А.В. Папірна. – К. : Знання, 2008. – 333 с.

4. Кириченко В. М. Теорія держави і права : модульний курс: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літ-ри, 2010. – 264 с.

5. Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні: монографія / Л.М. Герасіна, О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань та ін. – Х.: Право, 2009. – 352 с.

**Докторант юридичного факультету
Київського національного
університету імені Тараса
Шевченка, доцент, к.ю.н.**

Дідич Тарас Олегович,

**ПРОЦЕСУАЛЬНІСТЬ ПРАВОУТВОРЕННЯ: ПРОБЛЕМИ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВОГО
ПІЗНАННЯ**